

ACC. N:R. 5820

Landskap: Mälard Upptecknat av: Peter Karlsson
 Härad: Kinnabollh Adress: Järnåsgg. 2, Klaraströ
 Socken: Aderslöv Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1937 Född år 1892 i Aderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som i U.M.A.
fr. lista 23.

Engelska sjuken

- Ja ja men kände jag till engelska sjuken, eller "skevan", säger Johanna Petersson, när upptecknaren frågas kenne om denna sjukdom. Jag tycker att det var ganska konstigt för i världen har det kunde vara. Själva hade ju det inte när jag var liten men min bror som var född 1869 hade haft skevan brukade min mor tala om. Han märkte att pojken inte var som han skulle sedon in, men han var irrogammet. Han

Skriv endast på denna sida!

5820

2

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Hilma Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Prästgata 21

Socken:

Edsölä

Berättat av:

Johanna Petersson

Uppteckningsår:

1938

Född år

1872 i Edsölä

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var läs i lekerna, magen var stor
och när han sedan skulle börja
gå, så ville inte benen bära ho-
nam riktigt utan varo krokig-
a som högar. Dessutom vänt
hans hals så att han såg
rent av vanskapt ut.

En dag kommer emellan till
Skreddarns Stina in. (Det var gran-
nens hustru som bodde i ett torp
alldeles i närheten)

När mor grovade sig för att
"krossa" inte var som han skulle
så sade Stina:

Skriv endast på denna sida!

3

ACC. N:R. 5820

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Pillela Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Jönväg 4 Alasta*
 Socken: *Idreälä* Berättat av: *Johanna Petersson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1872* i *Idreälä*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Å du verkligen så dum att du
inte begriper vad det är för sjuk-
dom pojken har? Enn dumdom
som helst kan väl si att han har ske-
ben.

Å Herre jessu sanomme så var
då å väl inte gott å baka.

Men skina föstade henne med
att det nog skulle gå bra om hon
gick riktigt tvärra. Det var två
sorts skeben barnen brukade ha
out av. Det var antingen kr-
skeroan eller var det likake-
ven. Det var alltså säkert att

5820

ACC. N.R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Mikael Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Jernvägsg. 4, Alvesta

Socken:

Fideslöve

Berättat av:

Johanna Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1892 i Fideslöve.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att göra vilken part av skeven barnet hade, både parterna yttrade sig precis likadant.

Stina började förhöra mor om hon hade varit i närheten av "lik medan" hon gick "med heren". Men det hade hon inte - det var ingen död i släkten och på någon annan begrooning hade hon inte heller varit.

- Då å saken klar, sade Stina. Heren var Mor skeven. Han var sällit: knät på en lönvare, så han så va alldeles säker på.

5820

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Nik. Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnvägg. 2, Alnöströ

Socken:

Pederlöv

Berättat av:

Johanna Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1892 Pederlöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Det är omöjligt, svarade mor.
För jag är alldeles säker på att här
inte har varit någon annan än Blom-
grens systers Tilda. Och hon är väl
ingen löndakara.

- Du ser ju själv, att haren
har skevat. Och när lik har du
ju inte varit nära. Tilda måste va-
ra en löndakara, det behöva vi
inte tvivla på. Det är fullt be-
visat genom harens sjukdom.
Hade Tilda varit ren, hade inte
pojken fått skeva. Det är inte
galt att betyda huru många karlar

Skriv endast på denna sida!

5820

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Vilhelm Carlsson

Härad:

Kommund

Adress:

Järnvägsgränd Alvesta

Socken:

Ridderstöv

Berättat av:

Johannes Pettersson

Uppteckningsår:

1939

Född år:

1871 i Ridderstöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han har legat med. Menne kan en
inte bra om allt för gamm. Men
da skall inte vara orolig för jäj-
ken. Det finns ett så kallat bo-
te medel. Da ska några pojken i
ett par bekras som tillhör utby-
en ländakaren eller också ett par
som tillhör någon lössaklig Karl som
brukar ligga hos andra funktion-
mar.

Men tvivelade inte alls på att
det var sant som Stina sagt -
pojken hade skevare och Tilda
var en lössakare. Men hennes

5820

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bekar var det nog inte så lätt
 att få tag i. Men Stina fråsta-
 de henne med att om det inte
 gick att få tag i hennes bekar, så
 skulle det nog gå med att or-
 nes linstyg. Och fick hon inte
 tag på ett sådant keller, så
 skulle hon Stina ställa om det
 att hon fick låna Antons/skrä-
 vares sållens) bekar. Det skulle
 nog gå bra med dem - kan rönna
 ju med alla möjliga framtids-
 Det var inte annat för mor
 att göra, än att försöka låna ett

Skriv endast på denna sida!

5820

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Alfred Carlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Jämsvåg. El. Alenst

Socken:

Ruderslöv

Berättat av:

Johanna Petersen

Uppteckningsår:

1939

Född år

1872 i Ruderslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

per byxor eller ett linne och Tilda
när hon hade sin byx ute.

När Tilda äntligen hade gjort sin
byxor och hängt ut den till tor-
kens passade mer på på kvällen. Nå-
ra byxor fick hon inte tag i - frö-
kunnens byxor var ju inte så van-
liga på den tiden bland allmogen -
men hon fick tag i ett linne.
Hon gick hem och sågde prä-
ken i det i soppet, och sen bar
hon det till baka igen. Det lyck-
ades så bra att ingen såg henne.
Så Tilda fick som väl va aldrig

9

ACC. N:R. 5820

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Vilhelm Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Järnvägg. 2. Alvesta*
 Socken: *Videslöv* Berättat av: *Olle Persson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år: *1892 i Videslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

reda på vad som hänt för då hade
 hon blivit alldeles resande. Det
 var nog inte så saligt, att bli brud
 att vara en lördagsbrud.

Jag minns att man brukade ta-
 la om den där händelsen många gånger.
 Och hon talade alltid om att ho-
 ren försökte att "krya till sig" må-
 nadsamma. Det var på våren hon
 vägrades och innan hästen kom var
 hon som en annan människa, sol-
 bränd och kraftig och benen hade
 börjat att vakna och bli förkryp-
 tigare. Jag minns också att det

10

ACC. N.R. 5820

Landskap: Småland Upptecknat av: Pelleus Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnväggsg. 2, Alnabo
 Socken: Pederslöv Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1898 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mor brukade berätta, att skräddaren
^{ett min mor}
 Sina sade (när hon såg att poj-
 ken blivit åkerställe):

- Då å' hemskt saligt, att din he-
 re blivit bra, men då å' fås skräck-
 ligt besont att Blomgrens vil-
 da ska va en lövda hora. Ja ha
 fastär allti brott nå om toket.
 Men nu sen heren ble bra, så
 vet en ju att bestämt.

Men sen kunde det ju hända
 att barnen fick älvan, när de var små.
 Fortsätter Johanna Petersson. Det var
 rätt så vanligt, men den var inte

5820

ACC. N.R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Folke Karlsson

Härad:

Kinnareald

Adress:

Förnäsgr. 4, Västra

Socken:

Tidavä

Berättat av:

Johanna Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1872 i Tidavä.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så svär som skevan Annars var
 den mycket lik skevan. Ett
 säkert tecken på att barnet
 hade ältern, var om det ville kül-
 la sig vid spisen och plåka i sig
 ost eller kal. Ja, den brukade
 förresten gärna vilja plåka i sig en
 del marbrök också. Jag har inte
 känt har de badade ältern, men jag
 tror att den för det mesta ~~ett~~ an-
 sågs vara ofarlig och således fick
 gå om och sig gäla. Härnäst hade
 jag en dattersdatter som jag trodde hade
 ältern, men sedan sade doktern att det

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5820 12
Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Järnåggsg. 2, Alvesta
Socken: Kdeslöv Berättat av: Karl Gustaf Petersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Kalsvik.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var en släng av engelska sju-
kon flickan hade.

Likskervan.

Karl Gustaf Petersson, förnäm-
da Johanna Peterssons maka, båda
basetta på Åkrova lögret. Kdeslöv
att hans yngste bror hade sker-
van när han var liten. Detta kunde
så sent som 1902, så det är märk-
värdigt att inte de inte säkte lä-
kar för pojken. Men mor kan var
alltid lik skrockfull av sig.
Så det var klart att det var sker-
van pojken hade. Och en sådan

5820

13

ACC. N.R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Mamma Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Förvägsg. 11 Alvesta

Socken:

Häreslöv

Berättat av:

Karl G. Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1899 i Kalmarvik.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sådan sjukdom kunde ingen läkare
bota. Helbräddsgörelsen måste
läggas på ett särskilt sätt.

Först badde mor att det var
kor skevan pojken hade. I Kalmar-
vik badde och lede på den tiden
"Britsan", som var allmänt känd
för att vara ett läskigt feunkim-
mer. Mor hade ett fastligt besvär
med att få tag i ett par av Brit-
sans bexor, men det lyckades
till sist. Pojken vägs i dem, men
det hjälpte inte. Hon hade skevan
lika väl. Mor såkte till och med

14

ACC. N:R. 5820

Landskap: Småland Upptecknat av: Hekla Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköping. El Alvesta
 Socken: Thorslöf Berättat av: Karl G. Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Kalasvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en gammal i Hölgevörma och fick
medicin och kunde till pojken men
det hjälpte inte.

Till sist gick det upp för
mor att det måste vara liklike-
den pojken hade. Och när hon drog
sig till minnes riktigt erinrade hon
sig, att hon hade blivit dödd en gång
när hon "gick med pojken". Hon ha-
de varit på en begravning i Kalas-
ga när det hände. De hade just
sjungit för liket i begravningsgö-
den och skulle ge sig och mat för-
ken, när ett par av hästarna i föl

5820

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Vilhelm Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnägge, 2. Abesta

Socken:

Häreslöv

Berättat av:

Karl O. Persson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1892, Kalasvik.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jst på något sätt bliva skrämda
och hålla på att laga i sken. Man ly-
kades smäller tid att hålla in dem, men
man blev i alla fall repligt rädd. Så
när hon sedan efter pojken födelse
såg hon såg att han hade skräcken så
gick det omsider upp för henne att
det var liksom skräcken hade.

Hon uppsökte en gammal i Kalasvik
som visste hur man skulle förfa-
ra med pojken så att han blev
bra.

- Ta heren tre gånger omkring
en likkista, som då ligga en där i

5820

ACC. N.R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Pihlström Karlsson

Härad:

Kungälv

Adress:

Förväggr. 2. Alster

Socken:

Åkerslöv

Berättat av:

Karl O. Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1872 i Kolåsbruk

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så ska de nok få se att han blev
bra.

Lite senare dag min synke Jem-
my i lungsot. Medan han låg lite
i sin bästa st. på logen gjorde mor
den gammal dag. Kis han stod
på två träbänkar och mor tog
pojken tre gånger om den. Och nog
får att det sig som en del hjälpt
alltid. Pojken friaknade till sig
mor och mor och med tiden blev
han riktigt bra. Mor trodde be-
stämt så länge han lede, att han
aldrig hade fått sin källa öks

Skriv endast på denna sida!

5820

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Idreelöv

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Fellula Karlsson
Jernvägsg. 2, Alster
Karl G. Petersson
1892 i KalasvikLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om hon inte hade lagit honom tre
gångar runt omkring systers minns
fästa.

Ett annat sätt för bekande av
korskevan än det som förut om-
talats var att man sökte få tag
i botten som varit i en löslig
kvinnas träska. Barnet skulle se-
den antingen dricka lif av ifrågava-
rande satten eller också smörjas
därmed. Någon trälösformel an-
vände man inte på vilket sätt
man än bekade barnen från vare
sig korskevan eller korskevan.

Skriv endast på denna sida!

5820

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

18.
 Några direkt förbyggande åtgör-
 der mot sjukdomen vidtog man inte
 Men givetvis gällde det för modern
 att vara ytterst försiktig under ka-
 rändestiden, på att hon inte blev
 sjuk, varigen lytan hos berust kunde
 uppstå farillösa även skeven. Likaså
 aktade man sig för att barnen fick kom-
 ma i händerna på någon som hade ord-
 om sig att vara en lönsekara. För lång-
 re sedan tillbaka: tiden är det nog för-
 ligt att den även hade värdskapet till
 sjukdom och skeven.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5820

ACC. N:R.

Landskap: SmålandUpptecknat av: Felldin KarlssonHärad: KinnaredAdress: Jönväg 9, MörstSocken: BergundaBerättat av: Anna UllanderUppteckningsår: 1939Född år 1877 i Bergunda.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLejerskeran.

En 62-årig kvinna i Mörst, Anna Ullander, som är född och fört bor berättat i ~~Skärnsås~~ i Bergunda församling berättat att hennes barn hade skerpan, var de vara små. Deras äldste pojke fick korskeran när han var liten, därigenom att det kom ett lårstyg från timmer och fick se honom naken. Kvinnan försäkte skälla sig emellan det löskliga från timret och pojken, men han brängde sig på och sade:

- ja han vil k minskningen fö

Skriv endast på denna sida!

5820

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Mikela Karlsson

Härad:

Kommund

Adress:

Järnvägsg. 21, Alnäs

Socken:

Bergunda

Berättat av:

Anna Krusander

Uppteckningsår:

1939

Född år

1894 i Bergunda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

si ku grannå din kore d.

Pajken som förat hade varit frisk
och duktig, blev från den skanden som
föreskredd. Han hade fått skroten, vil-
ket visade sig mer och mer alltför-
som tiden gick. I drakten bodde dock
en gubbe som kunde bota sådana sjuk-
domar. Han botade den med en slags
medicin, antagligen berett på några
slags örter. Skroten var så tillvida
förukat med denna helbräggörelse
att medicinen skulle smitta hos ka-
rom när det var nu, samt att paj-
ken skulle förtära medicinen på

Skriv endast på denna sida!

5880

21

ACC. N:R. _____
 Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Bergunda
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Adress: Försgårds 21, Alvesta
 Berättat av: Anna Bryander
 Född år: 1894 i Bergunda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ett vinst klackslag medan det ännu
 var ny. Pajken blev emellertid inte
 bra utan riktigt läskt måste sötas.

Sånger fram gick de andra barnen
 ledskrovan. Den var inte så svår
 som korstroken. Barnen hade emeller-
 tid svårt för att hålla sig uppe och trilla
 de utall mycket ofta. Barnen bar dem
 inte uppe som de skulle.

I närheten av hemmet bodde
 Sissle-Brittan. När modern klagade
 över barnens oförmåga att hålla sig
 uppe så sade hon:

-Ja när du är så dum att du låter

22

ACC. N:R. 5820

Landskap: Småland Upptecknat av: Mikula Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Järnvägg. 21 Oldesta
Socken: Bergunda Berättat av: Emma Andersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1889 i Bergunda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dem att de låter dem springa omkring
så vis till dem att de samla ut släs i
hjul sig, så må de gärna ha ett. Får du
se väl att de å leoskeven ~~här~~
barnen har. Å då å en enkel sak å be-
ta.

När modern frågade hur han skul-
le gå tillväga räddade Sissle-Britto hen-
ne att efter det det regnet gå till
ett led (en grind) med en snugg och
en tesked med sig. Efter regnet
hängde droppar av vatten under led-
stängerna bland massen på dem. Med
teskeden skulle han samla in dessa

5820

ACC. N:R.

23

Landskap: Småland

Upptecknat av: Wilhelm Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Jönköping, El. Alster

Socken: Bergunda

Berättat av: Anne Bryander

Uppteckningsår: 1934

Född år 1894 i Bergunda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Droppar i maggen samt efter leka kom
 hon ge barnen däremot ett dricka. Bar
 det så att barnen ådragit sig det
 enda i ny, så skulle modern kom-
 ta vattnet i ny; var det vatten
 så att de fått det enda i ned så skulle
 hon komta vattnet i ned. Na visste
 ju inte modern om barnen fått sin
 sjukdom i ny eller ned, men Sisak-
 Britta gav henne det rådet, att först
 försöka medan det var ny, och var det
 då så att inte detta lyckades så skulle
 hon försöka i ned.

Modern småg sig en kväll i ny.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5820 24
Landskap: Småland Upptecknat av: Petters Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Färnäsgr. 4, Alvesta
Socken: Fäderslöe Berättat av: Anna Urlander
Uppteckningsår: 1939 Född år 1899 i Burgunda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

efter en regnväderdag barst till ett
låg i röskiken och samlade i en mugg
in drappor av vattn som hon sedan gav
barnen. Det lyckades. Det dröjde inte
längre förrän barnen återvunnit sin
städga i benen och fölla sedan röken
smakfull. De hade således fått sin
sjukdom i ryg, så att modern slapp
att gå till ledet och hämta vattnen
mer än en gång.

En tio dagar efter kom Sissale-Brittan
till hemmet. Så fort hon fick se barnen
sade hon: Ja så att du vet att alla
och best nu. Då va förskändt å dej.

25.

ACC. N:R. 5820

Landskap: Småland Upptecknat av: Piltana Karlsson
Härad: Finnevald Adress: Jernvägsg. 2, Alvesta
Socken: Bergunda Berättat av: Anna Bryander
Uppteckningsår: 1939 Född år 1899 i Bergunda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Anna Bryander bodde fullt och
fast och var förresten ännu att öf-
ver vattnet från grunden som betade
hennes barn från leoskervan. Sön-
delsen inträffade i början på 1900-
talet.